

JU Dom zdravlja Kantona Sarajevo  
OJ DZ HADŽIĆI

## KARCINOM DEBELOG CRIJEVA Fondacija FAMI

Predavač: Ramić Edisa, medicinska sestra

Hadžići, april 2010.

### KARAKTERISTIKE BOLESTI

- Rak debelog crijeva jedna je od najčešćih zloćudnih bolesti među stanovništvom razvijenog svijeta
- Uzrok smrti sa zabrinjavajućim trendom porasta učestalosti
- Podjednako se javlja u osoba oba spola, a većina oboljelih starija je od 65 godina

### Karakteristike

- Rak debelog crijeva nastaje u donjem dijelu probavnog sistema
- Može se javiti u dijelu debelog crijeva koji se nalazi uz tanko crijevo (cekum), u glavnom dijelu debelog crijeva (kolon) ili u donjem dijelu debelog crijeva koji vodi do analnog otvora (rektum).
- Predilekciono mjesto predio sigme.

### Faktori rizika

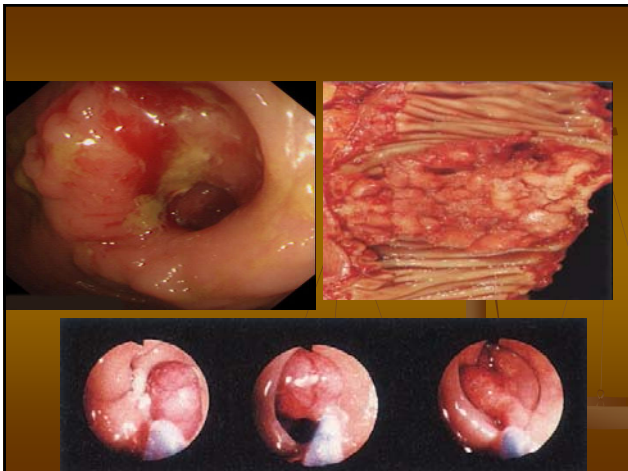
- Oko 90 % raka debelog crijeva javlja se u osoba starijih od 50 godina
- Postojanje raka debelog crijeva u porodici ili polipa
- Dugotrajna upalna bolest crijeva primjerice, ulcerozni kolitis ili Crohnova bolest

## Faktori rizika

- Neka nasljedna stanja kao što je porodična polipoza, mogu rezultirati rakom crijeva u relativno mladoj dobi
- Prehrana bogata masnoćama s visokim sadržajem kolesterola

## Patofiziologija

- Patofiziološki, u 95% slučajeva bolest nastaje zbog maligne transformacije stanica žljezdanog epitela sluznice debelog crijeva (adenokarcinom)
- Karcinomi u odnosu na patolosku sliku mogu biti: ulcerozni, karfiolasti, sikrozni i infiltrativni



## Simptomi bolesti

- Promjene i teškoće u pražnjenju crijeva kao što su zatvor ili proljev; promjene konzistencije stolice ili sužavanje veličine stolice koje traju više od nekoliko dana
- Krvarenje iz crijeva ili krv u stolici
- Gubitak apetita ili iznenadan gubitak težine
- Žutica (žuto-zelena obojenost kože i beonjača)
- Grčevanje ili stalna bol u trbuhu
- Slabost i umor

## Klinička slika

- **Danas se nažalost velik broj bolesnika javlja liječniku u fazi uznapredovale bolesti, što značajno otežava liječenje i mijenja prognozu bolesti**
- Simptomi kolorektalnog karcinoma ovise o stepenu raširenosti bolesti i anatomskoj lokalizaciji primarnog procesa u debelom crijevu

## Klinička slika

- Važno je napomenuti da određeni broj osoba na početku bolesti nema nikakvih simptoma
- Karcinomi lijevog kolona praćeni su izraženom opstipacijom koju smjenjuju dijareje sa prisutnim krvavim sadržajem

## Klinička slika

- Anoreksija, gubitak na težini i dispepsija javljaju se kod uznapredovalog stadija bolesti
- Bolest se slučajno otkrije pri digitorektalnom pregledu
- Razlikujemo simptome za tumor desnog kolona bol nije jak, al je izražena anemija i intoksikacija

## Klinička slika

- Karcinomi lijevog kolona praćeni su izraženom opstipacijom koju smjenjuju dijareje sa prisutnim krvavim sadržajem
- Anoreksija, gubitak na težini i dispepsija javljaju se kod uznapredovalog stadija bolesti

## Dijagnosticiranje raka debelog crijeva

- **Digitorektalni pregled**  
manualni pregled završnog dijela debelog crijeva
- **Pregled stolice na okultno krvarenje**  
Ovim testom provjerava se postoje li tragovi krvi u stolici

## Irigografija

- Ovo je posebna vrsta rendgenske pretrage kojom se omogućuje pregled debelog crijeva u cijelosti
- U završno crijevo plasira se tanka cjevčica putem koje se unosi kontrastno sredstvo i zrak
- Otkrivaju se nepravilnosti u ispunjenosti crijevnih šupljina i neuobičajene izrasline ili polipi

## Rektoskopija

- Koristi se kruta ili fleksibilna optička cijev kojom se pregledava završni dio debelog crijeva
- Ovom je metodom moguće uzeti materijal (komadić crijevne sluznice) za patohistološku analizu, te odstraniti patološke izrasline - polipe.
- Gotovo polovica svih polipa debelog crijeva nalazi se na ovom području.
- Uklanjanjem polipa sprečava se nastanak raka.

## Kolonoskopija

- Koristi se fleksibilna optička cijev kojom se pregledava debelo crijevo u cjelosti
- Ovom je metodom također moguće uzeti materijal za patohistološku analizu, te odstraniti patološke izrasline – polipe
- Uklanjanjem polipa sprečava se nastanak raka
- Prilikom ove pretrage, bolesniku se obično daje blagi sedativ

## Ultrazvučni pregled

- Ovo je neinvazivna pretraga trbušnih organa putem uređaja koji proizvodi visokofrekventne zvučne valove u svrhu pronalaženja tumorske tvorbe odnosno znakova lokalnog ili udaljenog širenja raka.

## Klasifikacija Ca rektuma

- **Stadij A** – tumor je lokaliziran na stijenku crijeva, nema metastaza u limfnim čvorovima.
- **Stadij B** – tumor je prodro kroz sve slojeve stijenke crijeva. Nema metastaza u limfnim žlijezdama.

## Klasifikacija

- **Stadij C** – postoje metastaze u regionalnim limfnim žlijezdama.
- **Stadij D** – postoje znakovi karcinoze peritonea, karcinomske implantacije na omentumu, metastaze u jetri.

## Liječenje

- Pravovremeno uklanjanje predkancerogenog polipa može spriječiti daljnji razvoj raka
- Veći tumor uklanja se hirurškim putem zajedno s dijelom okolnog zdravog tkiva
- Ovaj se postupak naziva resekcija crijeva

## Hirurško liječenje

- Resekcija crijeva rijetko uzrokuje veće poteškoće u funkciji probavnog sustava
- Tokom operativnog zahvata odstrane se i okolni limfni čvorovi
- Ako dijelove crijeva nije moguće spojiti, na vanjskoj trbušnoj stjenici načini se otvor, kolostoma, putem koje se iz tijela izlučuju otpadne materije

## Kemoterapija

- Kemoterapija predstavlja primjenu lijekova kojima se uništavaju tumorske stanice
- Može se primjenjivati peroralnim putem - u obliku tableta, poput kapecitabina ili intravenskim putem (kao injekcija u venu ili infuzija putem centralnog venskog katetera)

## Terapija zračenjem/brahiterapija

- Nakon operacije, zračenjem se uništavaju stanice raka koje nisu odstranjene tokom operativnog zahvata. Također se koristi i za smanjenje veličine tumora prije operacije te za olakšavanje simptoma uznapredovalog raka, primjerice začepjenja crijeva. Terapija zračenjem i kemoterapija često se koriste zajedno u liječenju raka debelog crijeva.

## Biološka terapija

- Biološka terapija naziva se još i imunoterapija. To je vrsta liječenja koja aktivira imunološki sastav organizma podižući prirodne odbrambene snage protiv bolesti.

## Preporuke i smjernice za rano otkrivanje polipa i raka debelog crijeva

*Osobe s navršениh 50 godina trebale bi:*

- izvršiti pregled stolice na okultno krvarenje jednom godišnje
- obaviti rektoskopiju odnosno fleksibilnu sigmoidoskopiju svakih pet godina
- obaviti kolonoskopiju svakih deset godina

## Smjernice

- obaviti irigografiju svakih pet do deset godina
- Osobe u čijoj se obitelji već javljao rak debelog crijeva ili osobe s prethodnom dijagnozom raka ili polipa te s dugotrajnim upalnim bolestima crijeva, kao što su ulcerozni kolitis ili Crohnova bolest trebali bi ranije započeti s ovim pretragama.

## ZAKLJUČAK

- U našoj OJDZ Hadžići radi se na prevenciji karcinoma debelog crijeva. Rade se testovi na okultno krvarenje iz stolice za osobe starije od 50 godina.
- Vršī se edukacija o načinu ishrane koja ima višestruku ulogu u razvoju karcinoma.

## Literatura

- Interna medicina autor Stanoje Dr.Stefanović
- Hirurgija autor Faruk Dr Konjhodžić
- Onkologija autor Desa Dr Bilenki
- Trtman poremećaja autor Robert Twycros